

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ НА БЪЛГАРСКИ И АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

на гл.ас.Пепа Митева Джеджева, д.оз.

представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“ в област на висше образование 7.Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве, специалност „Управление на здравните грижи; към Филиал Сливен при, Медицински университет - Варна,

обявен в Държавен вестник бр. 85 от 08.10.2024 г

Научна продукция, покриваща минималните наукометрични изисквания в съответствие с Академичната справка, изготвена в Библиотеката на МУ-Варна

Показател А1: Дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“

Джеджева П. Хемоконтактни вирусни инфекции - Хепатит В, С, СПИН - професионален риск и превенция сред медицинските сестри. Филиал Сливен, МУ Варна 2019г.

Целта на дисертационния труд е да се проучи и анализира нивото на професионална безопасност на студенти и медицински сестри в конкретните условия на дейност, относно професионално обусловени вирусни инфекции предавани по кръвен път – хепатит В, хепатит С и СПИН. В структурно отношение трудът се състои от въведение, четири глави, изводи, препоръки, приноси, използвана литература и приложения.

Във въведението се акцентира върху социалната значимост и актуалността на изследвания проблем. Първа глава представя съвременната ситуация на разпространение, превенция и специфика на професионалния риск от хемоконтактни вирусни инфекции. Разглежда документи, организации и инициативи за професионален риск и превенция на хепатит В, С и СПИН.

Втора глава определя целта и задачите на дисертационното изследване, предметът, обектът, хипотезите, признаците и методиката на изследването. В трета глава са представени резултатите от собственото проучване и обсъждания свързани със: самооценка на риска от заразяване с причинителите на вирусен хепатит В, вирусен хепатит С и СПИН в болнична среда; формираны знания и умения за превенция на професионално обусловените хемоконтактни вирусни инфекции; формираны нагласи и отношение към използването на стандартните мерки за безопасност и др.

В четвърта глава са представени практически подходи за повишаване нивото на професионална безопасност на студенти и медицински сестри в конкретните условия на дейност.

„Програма за превенция на риска от хемоконтактни вирусни инфекции“ насочена предимно към организационните детерминанти за професионален риск и институционалната култура на безопасност. Представен е „Модел за превенция на професионалния риск от хепатит В, С и СПИН“. Изработен е под формата на нагледно средство, с цел по лесно възприемане и по широка достъпност, за постигане на превенция, чрез информираност.

Всички представени данни доказват необходимостта от проблемно - ориентирано обучение на медицинския персонал за поведение при конкретни рискови експозиции.

Dzhedzheva P. *Blood-borne viral infections - HBV, HCV, HIV - occupational risk and prevention among nurses. Affiliate Sliven, Medical University of Varna; 2019.*

The purpose of the study is to investigate and analyze the level of occupational safety of medical students and nurses, in specific work conditions regarding professionally determined viral infections transmitted by blood – HBV, HCV and HIV. The structure of the research consists of an introduction, four chapters, conclusions, recommendations, contributions, used literature, and appendices.

The introduction focuses on the social significance and the relevance of the research problem. The first chapter presents the current situation of spreading, prevention and specifics of occupational risk of blood-borne virus infections. It examines documents, organizations and initiatives for occupational risk and prevention from HBV, HCV and HIV.

The second chapter defines the purpose and tasks of the dissertation research, the subject, hypotheses, indications and the methodology of the study.

The third chapter presents the results of the research and discussions related to: self-assessment of the risk of infection with the causative agents of viral HBV, HCV and HIV in a hospital environment; acquired knowledge and skills for the prevention of occupational blood-borne virus infections; formed attitudes and behaviours towards the use of standard safety measures, etc.

Chapter four introduces two practical approaches for increasing the level of occupational safety of students and nurses in specific work conditions. The “Programme for the Prevention of risk of Occupational Blood-borne Viral Infections” focuses primarily on the organizational sources of occupational risk and the institutional culture of safety. The “Model for Occupational Risk and Prevention of Occupational Blood-borne Viral Infections Hepatitis B, C, and AIDS” is developed in the form of a visual aid, aiming easier perception and wider accessibility, prevention, and raising awareness.

All presented data proves the need for continuous problem-oriented training of nurses and students to assimilate safe practices in specific risk exposures.

Показател В3: Хабилизационен труд – монография

Джеджева П. Проблемното обучение – активизираща обучителна технология в подготовката на медицински сестри, 2024; МУ Варна; ISBN 978-619-221-518-7

Медицинските сестри трябва да бъдат подготвени да функционират като безопасни, компетентни, интуитивни и иновативни клиницисти в среда, в която непрекъснато се появява нова информация и клинични ситуации. Те трябва да имат способността да разпознават промените в състоянието на пациента, да извършват независими сестрински интервенции, да предвиждат рискове свързани със състоянието на пациента и приоритетно да определят цели в плана за грижи. Тези действия изискват способност за критично мислене при използването на клинични знания в реални ситуации, усъвършенствани умения за решаване на проблеми и умения за ефективна комуникация.

Проблемното обучение се явява като едно от най - ефективните средства за активизиране на мисленето у студентите. Активността достигната при проблемното обучение се заключава в това, че студентът е длъжен да анализира фактическият материал и да оперира с него така, че сам да получи от него нова информация. Знанията и уменията придобити посредством проблемното обучение са трайно усвоени, тъй като са придобити при висока степен на активност, с повишена мотивация.

Целта на монографията е да се обоснове значимостта на проблемното обучение като фактор за оптимизиране ефективността на учебния процес и за формиране на клинични компетенции при подготовката на медицински сестри.

В монографията се представят основните и специфични характеристики на обучението по специалност „Медицинска сестра“. Характеризира се проблемното обучение, като метод за активно обучение на студенти от специалност „Медицинска сестра“. Направен е исторически обзор в развитието на проблемното обучение. Разглеждат се теоретичните основи на проблемното обучение.

Акцентираща се необходимостта от използване на иновативни стратегии и технологии за преподаване и обучение при формиране на критично мислене и умения за критично разсъждение в професионалната подготовка на медицински сестри. Разглеждат се педагогически и методически аспекти на планирането, организирането и провеждането на проблемното обучение в клиничната подготовка на медицински сестри.

Изследвани са удовлетвореността на студентите и нагласите на преподавателите за прилагане на проблемно обучение в учебния процес.

Представени са примери и идеи, така че настоящата монография да има и практическа стойност. Тези идеи могат да бъдат адаптирани от други преподаватели и използвани в обучението на медицински сестри.

Dzhedzheva P. Problem-based learning – an enabling learning technology in nursing education, 2024; MU Varna; ISBN 978-619-221-518-7

Nurses must be prepared to function as safe, competent, intuitive, and innovative clinicians in an environment where new information and clinical situations are constantly emerging. They must have the ability to recognize changes in the patient's condition, perform independent nursing interventions, anticipate risks related to the patient's condition, and prioritize goals in the plan of care. These actions require critical thinking ability in applying clinical knowledge to real-world situations, advanced problem-solving skills, and effective communication skills.

Problem-based learning appears to be one of the most effective means of activating students' thinking. The activity achieved in the problem-based learning consists in the fact that the student is obliged to analyze the factual material and operate with it in such a way as to obtain new information from it. The knowledge and skills acquired through problem-based learning are permanently assimilated, as they are acquired at a high level of activity, with increased motivation.

The aim of the monograph is to substantiate the importance of problem-based learning as a factor for optimizing the effectiveness of the learning process and for the formation of clinical competencies in the preparation of nurses.

The monograph presents the main and specific characteristics of training in the specialty "Nurse". Problem-based learning is characterized as a method of active learning for students of the "Nursing" specialty. A historical overview of the development of problem-based learning is made. The theoretical foundations of problem-based learning are examined.

The need to use innovative strategies and technologies for teaching and learning in the formation of critical thinking and critical reasoning skills in the professional training of nurses is emphasized. Pedagogical and methodical aspects of the planning, organization and implementation of problem-based learning in the clinical training of nurses are considered.

The satisfaction of the students and the attitudes of the teachers towards the implementation of problem-based learning in the educational process were investigated.

Examples and ideas are presented so that the present monograph also has practical value. These ideas can be adapted by other educators and used in nursing education.

Показател Г7: Публикации и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация.

- 1. Джеджева П. Съвременни аспекти в здравното обучение на пациента, Trakia Journal of Sciences, Vol. 18, № 3, 2020 с. 268 -273, ISSN 1313-7050 (print), ISSN 1313-3551 (online).***

Достигането на възможно най-високо ниво на здраве е едно от фундаменталните права на всяко човешко същество. През последните години става все по-актуално търсенето на знания за разбиране на здравето и намирането на ресурси за постигане на по-високо

качество на живот. Здравното обучение на пациенти и техните семейства е важен компонент в професионалната дейност на медицинската сестра.

Целта на настоящото съобщение е да представим резултати от анализ на литературни източници за съвременни аспекти в здравното обучение на пациенти и техните семейства. Материал и методи: Използвани са източници и публикации, индексирани в следните бази данни: Medline, EBSCO, ScienceDirect, Google Scholar, PubMed, Wiley online, както и сайтовете на Международния съвет на сестрите и др.

Резултати: Основавайки се на направения анализ на литературни източници предлагаме организационен модел за здравно обучение на пациента.

Изводи: Здравното обучение е необходимо да бъде приоритетно и индивидуално. Ангажирането на пациента в процеса на обучение, ще допринесе за по-отговорно отношение към собственото здраве и по-голяма независимост.

Dzhedzheva P. *Contemporary aspects in patient health education, Trakia Journal of Sciences, Vol. 18, № 3, 2020 c. 268 -273, ISSN 1313-7050 (print), ISSN 1313-3551 (online).*

Achieving the highest possible level of health is one of the fundamental rights of every human being. In recent years, the demand for knowledge about understanding health and finding resources to achieve a higher quality of life has become increasingly relevant. Health education for patients and their families is an important component of the nurse's professional work.

The purpose of this paper is to present the results of an analysis of literature sources on contemporary aspects of health education for patients and their families.

Material and Methods: Sources and publications indexed in the following databases were used:

Medline, EBSCO, Science Direct, Google Scholar, PubMed, Wiley online, as well as sites of the International Nursing Council and others.

Results: Based on the analysis of literature sources, we propose an organizational model for patient health education.

Conclusions: Health education needs to be prioritized and individualized. Involving the patient in the learning process will contribute to a more responsible attitude towards one's own health and greater independence.

2. Джеджева П. Приложение на базирано на проблеми обучение в клиничната подготовка на медицински сестри, сп. Сестринско дело, 56(2), 2024 с. 52-56, Медицински университет – София ISSN 1310 - 7496

Резюме. Проблемно ориентираните подходи за преподаване и обучение на медицински сестри включват управление на учебния процес, чрез набор от симулационни техники и технологии, казуси, клинични случаи, решаване на клинични проблеми и др. Целта е постигане на образователни резултати за владеење на знания, които са основа за

професионално поведение и умения за вземане на решения при различни клинични ситуации с цел подобряване на безопасността и качеството на здравните грижи.

Целта на настоящата публикация е да се представят методически аспекти при планирането, организирането и приложението на проблемното обучение в клиничната подготовка на медицински сестри.

Материали и методи: за целта са използвани анализ на литературни източници, личен преподавателски опит и наблюдения в конкретни условия на организация на учебния процес при обучението на медицински сестри.

Резултати: Доброто съчетаване на традиционни и иновационни методи на преподаване може да повиши ефективността на учебния процес, като дава възможност у студентите да се формира клинично мислене, вземане на решения свързани с полагането на здравни грижи за пациентите и изработване на план за сестрински грижи, формиране на междуличностни умения и умения за работа в екип, които ще спомогнат за повишаване качеството на здравните грижи и утвърждаване на автономните функции на медицинската сестра.

Представените модели за организация на проблемно обучение и за решаване на ситуационни задачи и клинични случаи могат да бъдат адаптирани от други преподаватели и използвани в обучението на медицински сестри.

Dzhedzheva P. *Application of problem-based learning in the clinical training of nurses, Sestrinsko delo, 56(2), 2024 c. 52-56, MU - Sofia ISSN 1310 - 7496*

Abstract: Problem-oriented approaches to teaching and learning nurses include management of the learning process through a range of simulation techniques and technologies, case studies, clinical cases, clinical problem solving, etc. The goal is to achieve educational outcomes for mastery of knowledge that is the basis for professional behavior and decision-making skills in various clinical situations in order to improve the safety and quality of health care. The purpose of this publication is to present methodological aspects in the planning, organization and application of problem-based learning in the clinical training of nurses.

Materials and methods: for this purpose, an analysis of literary sources, personal teaching experience and observations in specific conditions of the organization of the learning process in the training of nurses were used.

Results: A good combination of traditional and innovative teaching methods can increase the effectiveness of the learning process by enabling students to develop clinical thinking, decision-making related to patient health care and nursing care planning, formation of interpersonal skills and teamwork skills that will help to increase the quality of health care and affirm the autonomous functions of the nurse.

The presented models for organizing problem-based learning and solving situational tasks and clinical cases can be adapted by other educators and used in nursing education.

Показател Г8: Публикации и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

1. П.Джеджева; М. Желязкова; Т. Петрова Проблеми в комуникацията студент – пациент при обучението по „Клинична практика“ на студенти специалност “медицинска сестра“. Плевен- 2014г с. 117-123

Резюме: За осъществяване на ефективно професионално общуване от голямо значение е студентите да изградят практически умения по комуникативност.

Обучението по „Клинична практика“ осигурява формирането на професионални знания, умения, навици, отношение и модели на поведение на студентите от специалност „медицинска сестра“ за оказване на качествени здравни грижи. Често комуникацията между студенти и пациенти е неефективна.

Целта на изследването е да се проучат проблемите в комуникацията студент- пациент по време на клинична практика.

По време на Клинична практика те се запознават с някои най – често срещани феномени в комуникацията с пациентите – влиянието на индивидуалните различия, прояви на субективност, бариери в общуването и други.

Проблемите, които срещат най- често са свързани с липсата им на практичен опит и емоционалното състояние на пациентите.

Изграждането на култура на общуване е бавен и продължителен процес . Усвояването и упражняването на тези умения става през всичките години на обучение. През първата година е необходимо да се формират основни умения за междуличностно общуване, като задаване на въпроси, дискутиране на емоции, изразяване на съчувствие, правене на обобщение и други.

P. Dzhezheva; M. Zhelyazkova; T. Petrova Problems with communication between students and patients during “Clinical practice” education in major “nursing” Pleven 2014g: 117-123

Abstract: Developing and building up students ‘communication skills is essential for ensuring the conduct of effective professional communication. “Clinical Practice” education allows students in major “Nursing” to develop professional knowledge, skills, habits and behaviours in order to provide quality healthcare. Often communication between students and patients is ineffective.

The purpose of the study is to investigate the problems in student-patient communication during clinical practice. During Clinical Practice, they become familiar with some of the most common phenomena in communication with patients - the influence of individual differences, manifestations of subjectivity, barriers in communication, and others.

The problems they encounter are most often related to their lack of practical experience and the emotional state of the patients.

Building a culture of communication is a slow and long process. The acquisition and practice of these skills takes place throughout the years of study. In the first year, it is necessary to form basic interpersonal communication skills, such as asking questions, discussing emotions, expressing sympathy, summarizing, and others.

2. Желязкова М, Дждежева П, Ангелова Д, *Роля на медицинската сестра в обучението на пациенти със захарен диабет за спазване на подходящ хранителен режим – Сборник доклади Тракийски университет гр. Стара Загора 2014 с. 623-628*

Резюме: Обучението на пациентите със захарен диабет е неразделна част от терапевтичния подход при заболяването. Предоставят се знания и практически умения, за справяне с ежедневни ситуации. Медицинската сестра, като част от лекуващия екип участва в обучението на пациентите, като им предлага примерно меню, забранени храни, контрол на заболяването и други. Целта на изследването е да се проучи мнението и идентифицират проблемите на пациенти със захарен диабет свързани с хранителния режим. Материал и методи: проведено е анонимно анкетно проучване с пациенти със захарен диабет и анализ на тяхната самооценка на знания, умения и навици за хранене. Резултати и обсъждане: резултатите показват, че някои пациенти не спазват правилната диета. Необходими са допълнителните образователни дейности.

Zhelyazkova M, Dzhezheva P, Angelova D, *The role of the nurse in the training of patients with diabetes mellitus to observe an appropriate diet - Stara Zagora 2014:623-628*

Summary: Education of patients with diabetes mellitus is an integral part of the therapeutic approach to the disease. Knowledge and practical skills are provided to deal with everyday situations. The nurse, as part of the treatment team, participates in the education of the patients, offering them a sample menu, prohibited foods, disease control and others. The purpose of the study is to investigate the opinion and identify the problems of patients with diabetes mellitus related to the diet. Material and methods: an anonymous survey was conducted with patients with diabetes mellitus and an analysis of their self-assessment of knowledge, skills and eating habits. Results and discussion: the results show that some patients do not follow the correct diet. Additional educational activities are required.

3. Дждежева П, Желязкова М. *Отговорности на медицинската сестра при приложението на лекарствени средства в стационара. Известия на съюза на учениите – Сливен, том 28, кн. 3, 2014г., с.77- 82*

Резюме: Приложението на лекарствени средства е сложен и многоетапен процес, в който участието на медицинската сестра е активно и отговорно.

Целта на изследването е да се анализират основните сестрински дейности и идентифицират факторите за възможни грешки при осъществяването на лекарствената терапия в стационара, с оглед повишаване качеството на здравните грижи и осигуряване безопасността на пациентите, и насочено обучение на студентите специалност Медицинска сестра по темата.

Проведена е анкета сред 35 медицински сестри от отделенията по Ендокринология и по Детски болести на МБАЛ „Д-р Ив. Селимински“ АД Сливен и 20 студенти II курс от специалност Медицинска сестра във Филиал Сливен, включваща въпроси относно: отговорностите и възможните рискове от допускане на грешки при лекарственото лечение; най-честите такива грешки; какви мерки се предприемат и какви следва да се предприемат, за да се минимизира допускането им.

Резултатите подкрепят становището, че практикуващите медицински сестри са наясно с отговорностите си и с рисковете от възможни грешки в работата. От друга страна, забелязва се тенденция подобни теми да се считат за „табу“ и да не се коментират. В този смисъл би било от полза да се разглеждат и обсъждат както общи мерки, така и конкретни случаи, както с медицинските сестри, така и в рамките на учебния процес на студентите по специалността.

Dzhedzheva P, Zhelyazkova M. *Responsibilities of the nurse in the administration of drugs and medicines in a hospital. Notices of the Union of Scientists - Sliven, volume 28, book. 3, 2014, pp. 77-82*

Abstract: The administration of drugs and medicines is a complex process, in which nurses are actively involved and have responsibilities.

The purpose of this study is to analyse the main nursing activities when administering drugs and medicines, and to identify reasons for possible mistakes during medication treatment in hospitals, both, in line with improving the quality and safety of patients' health care, and with the training of students in the "Nurse" specialty in that direction.

A survey, including 35 nurses from the Endocrinology and Children's Wards at the "Dr. Ivan Seliminski" hospital (Sliven) and 20 second-year "Nurse" specialty students from the Affiliate Sliven, has been carried out to study the following topics: the responsibilities, possible risks and mistakes in medication treatment; the most common mistakes, and what measures are/ should be taken to minimise them.

The survey results support the view that practicing nurses are aware of the profession's responsibilities and the potential risks of mistakes. However, there is a tendency to believe similar topics are considered "taboo" and should not be discussed. Therefore, it would be useful to review and discuss the main preventive measures and example cases with both practicing nurses and students in the "Nurse" specialty, as part of the training process.

4. Тодорова М, Дждежева П. История на медицинското образование в гр. Сливен, „Варненски медицински форум“ МУ „ Проф. д-р Параскев Стоянов“ Варна – 2018г., том 7, приложение 4, с. 13-18

В исторически аспект съвременното сестринско образование в град Сливен бележи своето начало през 1963 г. с откриването на Техникум за медицински сестри като филиал на медицинския техникум в град Стара Загора. От тогава до закриването му през 2008 г. статутът на учебното заведение търпи редица промени, свързани с реформата в здравеопазването, с изисквания на Закона за висшето образование и с реалните потребности от кадри в съответното професионално направление. През 2013 г. с решение на 41-то Народно събрание на Република България е открит Филиал Сливен, като част от структурата на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна, с предмет на дейност – обучение на студенти по специалностите от регулираните професии „Медицинска сестра” и „Акушерка” от професионално направление „Здравни грижи”. Обучението и преподаването в настоящия Филиал Сливен на Медицински университет – Варна, отговаря на европейските и световни стандарти в областта на здравните грижи и висшето образование. В доклада се проследява зараждането и развитието на медицинското образование в град Сливен.

Todorova M, Dzhezheva P., History of medical education in the town of Sliven, „Varna Medical Forum” MU “Prof. Dr. Paraskev Stoyanov” Varna - 2018, volume 7, app. 4, pp. 13-18

Historically, modern nursing education in Sliven marks its beginning in 1963, with the opening of the Nursing School as an affiliate of the medical school in Stara Zagora. Since then, until its closure in 2008, the status of the school has undergone a number of changes related to the healthcare reform, the requirements of the Higher Education Act and the actual needs for staff in the professional field. In 2013, with a decision of the 41st National Assembly of the Republic of Bulgaria, the Sliven Affiliate was established by the Medical University of Varna, with the aim of training students in nursing and midwifery.

Teaching at the present Sliven Affiliate meets the European and world standards in the field of healthcare and higher education. The report tracks the origin and development of medical education in the town of Sliven.

5. Дждежева П, Стоянова Д, Желязкова Д. Специфични потребности на пациенти преживели мозъчен инсулт. Сборник доклади, гр. Плевен- 2015г. с. 188- 194

Въведение: Мозъчните инсулти са едни от най-значимите световни здравни проблеми. Те са втората по честота причина за смърт и най-честата за инвалидизиране сред възрастното население. Повече от една трета от преживелите остават с някаква степен на инвалидност, личностни изменения, депресия, деменция. Преживелите един мозъчен инсулт се намират под повишен риск от последващ.

Цел: Да се проучат и анализират затрудненията в ежедневните дейности на пациенти, преживели мозъчен инсулт и потребностите им от здравни услуги в периода на възстановяване.

Материал и методи: Анкетен метод – анонимна индивидуална анкета с 30 пациенти, преживели мозъчен инсулт, избрани на случаен принцип, съдържаща 18 въпроса. Документален метод – литературен анализ. Статистически метод – обработка и анализ на информацията.

Резултати и обсъждане: Повече от половината пациенти (70%) са се нуждаели от помощта на друго лице за извършване на ежедневните дейности. При голяма част (76,6%) от преживелите мозъчен инсулт е нарушена тяхната активност, като проява на остатъчни функционални, когнитивни и психически промени.

Заклучение: За да се улесни възстановяването и подпомогне връщането на пациентите до максимална независимост са необходими координирани дейности на екип от лекар, медицинска сестра, физиотерапевт, логопед, психолог, социален работник и активно ангажиране на пациентите и техните семейства. Необходими са също центрове, болници за долекуване, където да бъде провеждано качествено лечение и рехабилитация на хората, преживели мозъчен инсулт.

P. Dzhezheva; D. Stoyanova; D. Zhelyazkova, *Specific needs of stroke survivors, Pleven, 2015, p. 188- 194*

Introduction: Stroke is one of the most important health problems in the world. It is the second most common cause of death, and the most common reason causing disabilities to aging population. More than a third of the people who have survived stroke suffer permanent disability, personal changes, depression, dementia. Stroke survivors are at an extremely high risk of suffering a secondary stroke.

Aim: To research and analyse the difficulties in everyday activities of patients who have survived stroke, and their needs for care during the recovery period.

Materials and methods: Survey method – anonymous individual survey, containing 18 questions, with 30 randomly chosen stroke survivor patients. Documentary method – literature analysis. Statistical method – information processing and analysis.

Results and discussion: More than half of the interviewed patients (70%) needed the help of another person to carry out their everyday activities. Most stroke survivors (76,6%) admitted their activities were impacted, as an effect of functional, cognitive or psychological changes.

Conclusion: The coordinated actions a team of a doctor, nurse, physiotherapist, speech therapist, psychologist and a social worker, together with the active involvement of patients and their families are required to facilitate the recovery and help patients go back to maximum independency. In addition, centres and hospitals for aftercare are required where quality treatment of stroke survivors is to be conducted.

6. Данчева С., Дждежева П. Селективна коронарна ангиография (СКАГ) - здравни грижи за пациента по време на подготовката и след приключване на изследването. Варненски медицински форум“ МУ„ Проф. д-р Параскев Стоянов“ Варна , том 5, 2016г, приложение 3, с. 42- 46

Въведение: Селективната коронарна ангиография е високоспециализирано изследване, което дава точна информация за евентуално стеснение и/или запушване на артериите на сърцето, както и за промени в сърдечните кухини и клапи. Сърдечносъдовите заболявания са основен фактор за висока смъртност, инвалидност и временна нетрудоспособност, както в световен мащаб, така и в България. При пациенти, страдащи от гръдна болка, бързата и точна диагностика е от решаващо значение. Медицинската сестра, работеща в отделение за инвазивна кардиология, трябва да притежава специфични познания и професионални умения за оказване на качествени грижи и намаляване на риска от възможни усложнения при пациентите.

Цел: Да се опишат основните сестрински дейности при подготовката на пациента за селективна коронарна ангиография и в периода на възстановяване. Материал и методи: Проучване на литературни източници, медицинска документация и нормативни документи, свързани с инвазивната кардиология. Целенасочено наблюдение на дейността на специалистите по здравни грижи в отделение по инвазивна кардиология. Резултати и обсъждане: Чрез представяне на технически фиш за СКАГ – здравни грижи при подготовката и възстановяването на пациента, се дава възможност на студентите от професионално направление „Здравни грижи“ да повишат своите знания и професионални умения

Dancheva S, Dzhezheva P. Selective coronary angiography: care for patients during the preparation for and after the procedure. Varna Medical Forum" MU "Prof. Dr. Paraskev Stoyanov" Varna, volume 5, 2016, appendix 3, pp. 42-46

Introduction: Selective coronary angiography is a highly specialized diagnostic test, which provides accurate information about potential stenosis and/or occlusion of coronary arteries, as well as about pathologic alterations of heart chambers and valves. Cardiovascular diseases are a key factor for high mortality and disability in Bulgaria and globally. Fast and accurate diagnosis is critical for patients with cardiac symptoms, such as chest pain. Nurses working in cardiology units must have specific knowledge and professional skills in providing quality care, in order to lower the risk for complications. Aim: To describe the main activities nurses accomplish when preparing patients for selective coronary angiography, and during recovery after the procedure. Materials and methods: Research based on invasive cardiology literature, official medical information and legal documentation. Targeted observation and surveillance of the activities of healthcare specialists in a cardiology unit. Results and considerations: Providing student nurses with a technical checklist card related to activities before and after selective coronary angiography would help them expand their knowledge and professional skills

7. Желязкова М., Дждежева П., Димитров И., *Проучване мнението на родители на деца със захарен диабет относно потребността от обучение за полагане на адекватни грижи. Враца 2017, Сборник доклади с. 48-52*

Резюме: Диабетът е сред заболяванията, при които е необходимо обучение на педиатричните пациенти и техните родители. Обучението помага за справяне с появата на усложнения и тяхното по-добро управление. Наблюдението от възрастен е задължително през целия преход до придобиване на пълна самостоятелност на детето. Семейството споделя отговорността за лечението и осигурява подкрепа. Цел: целта на изследването е да се проучи мнението на родители на деца със захарен диабет относно необходимостта от обучение за полагане на адекватни грижи. Материал и методи: Проведено е изследване на 300 родители на деца със захарен диабет чрез специално разработена анонимна анкетна карта. Проучването се проведе в три града – Варна, София и Сливен. Резултатите са обработени статистически. Резултати и дискусия: благодарение на съвременните технологии родителите бързо намират достъп до информация. Интересен факт е, че родителите търсят информация от специалист предимно в началото, когато заболяването е диагностицирано. Първоначално търсената информация е свързана с хранителен режим, усложнения и поведение. Много малко родители декларират нужда от образование. Изводи: обучението трябва да бъде съобразено с индивидуалните нужди на детето и семейството. Обучението на родителите на деца със захарен диабет трябва да бъде интензивно и комплексно и изисква определен набор от умения, включително комуникативност, съпричастност и задълбочени познания за заболяването.

Zhlyazkova M, Dzhezheva P., Dimitrov I. *A study of the option of parents of children with diabetes mellitus on the need of education for provision of adequate care, Vratsa 2017, pp. 48-52*

Abstract: Diabetes is among the diseases in which education of pediatric patients and their parents is necessary. Education helps to deal with the occurrence of complications and their better management. Adult supervision is mandatory throughout the transition until the child becomes fully independent. The family shares responsibility for treatment and provides support. Purpose: the purpose of the study is to investigate the opinion of parents of children with diabetes mellitus regarding the need for education in providing adequate care. Material and methods: A survey of 300 parents of children with diabetes was conducted using a specially developed anonymous questionnaire. The study was conducted in three cities - Varna, Sofia and Sliven. The results were processed statistically. Results and discussion: thanks to modern technology, parents quickly find access to information. An interesting fact is that parents seek information from a specialist mainly at the beginning, when the disease is diagnosed. Initially, the information sought was related to diet, complications, and behavior. Very few parents declare a need for education. Conclusions: training should be tailored to the individual needs of the child and family. Education of parents of children with diabetes mellitus must be intensive and complex and requires a certain set of skills, including communication, empathy and in-depth knowledge of the disease.

8. **Джеджева П., М, Ставрева М. В.,** Открытые проблемы коммуникации „преподаватель – студент“, Сборник материалов, Тула, Российской Федерации, 2017 с. 51- 54

Проблемът за комуникацията между „преподавател и студент“ във висшето образование е от голямо значение за успешно постигане на очакваните образователни резултати. В публикацията са очертани параметрите на педагогическото общуване преподавател – студент и бариерите в общуването свързани с педагогическите умения на преподавателя и неговите личностни особености. Проведеното изследване показва, че очакванията на студентите в процеса на педагогическо общуване с преподавателите са предимно за взаимоотношение на сътрудничество и партньорство, използването на правилна медицинска терминология, специализирана медицинска информация. За преподавателите от голямо значение е получаването на обратна връзка и спазването на необходимата дистанция.

Dzhedzheva P., M, Stavreva, *Open problems of teacher-student communication, Collection of materials, Tula, Russian Federation, 2017, pp. 51-54*

The problem of communication between "teacher and student" in higher education is of great importance for successfully achieving the expected educational results. The publication outlines the parameters of teacher-student pedagogical communication and the barriers to communication related to the teacher's pedagogical skills and personal characteristics. The conducted research shows that the expectations of the students in the process of pedagogical communication with the teachers are primarily for a relationship of cooperation and partnership, the use of correct medical terminology, specialized medical information. For teachers, receiving feedback and keeping the necessary distance is of great importance.

Пълнотекстови публикации в научни списания и сборници, извън минималните наукометрични изисквания за заемане на АД „доцент“

Желязкова М, Джеджева П, Алексиева В, Хайдутова Д, Кукова М, *Ролята на медицинската сестра в профилактиката и лечението на диабетното стъпало, Известия на съюза на учениите – Сливен, том 28, кн. 3, 2014г., с.62- 66*

В световен мащаб най-честата причина за нетравматични ампутации са усложненията на захарния диабет, засягащи долните крайници, познати като диабетно стъпало.

Целта на проучването е да се определят степента на информираност на пациентите, страдащи от диабетно стъпало и ролята на медицинската сестра за профилактиката и лечението.

Постигнатите резултати показват, че 84% от анкетираните пациенти страдат от захарен диабет от над 10 години. Една четвърт от болните не са ходили на профилактичен преглед. По голяма част от пациентите са посвщавали и други специалисти(съдов хирург,

ортопед и рехабилитатор) за откриване на усложнения. Само малка част – 12% не познават симптомите на „диабетно стъпало“.

Необходимо е здравно обучение на пациентите за редовна профилактика, разпознаване на симптомите на „диабетно стъпало“ и грижи за краката.

Zhlyazkova M, **Dzhedzheva P.**, Aleksieva W, Hajdutova D, Kukova M, ***The role of the nurse in the prevention and treatment of the diabetic foot, Bulletin of the Union of Scientists - Sliven, volume 28, vol. 3, 2014, pp. 62-66***

Worldwide, the most common cause of non-traumatic amputations is complications of diabetes mellitus affecting the lower extremities, known as diabetic foot.

The purpose of the study is to determine the level of awareness of patients suffering from diabetic foot and the role of the nurse in prevention and treatment.

The results obtained show that 84% of the surveyed patients have been suffering from diabetes mellitus for more than 10 years. A quarter of the patients did not go for a preventive examination. Most of the patients also referred other specialists (vascular surgeon, orthopedist and rehabilitator) to detect complications. Only a small part - 12% do not know the symptoms of "diabetic foot".

Health education of patients on regular prevention, recognition of the symptoms of "diabetic foot" and foot care is needed.